

Rechtsvormen in de multifunctionele landbouw

Handreiking voor passende rechtsvormen op uw multifunctionele bedrijf

Colofon

Uitgave van Taskforce Multifunctionele Landbouw
www.multifunctionelelandbouw.nl

Tekst

Bart Pijnenburg, Mensenland en Maria van Boxtel, Land & Co

Eindredactie

Tjitske Ypma, Taskforce Multifunctionele Landbouw

Vormgeving

Z in beeld - grafisch ontwerp

Fotografie

Dick Boschloo en beeldbank Taskforce Multifunctionele Landbouw

Gebaseerd op het rapport Organisatie- en Rechtsvormen in de Multifunctionele Landbouw, januari 2011.

Auteur: Bart Pijnenburg, Mensenland.

Maart 2011

Disclaimer: Deze brochure is opgesteld op basis van actuele wet- en regelgeving. De brochure is niet volledig en uitputtend. Het geeft ondernemers in de Multifunctionele Landbouw een handreiking hoe om te gaan met organisatie- en rechtsvormen op het eigen bedrijf. De informatie is met zorg samengesteld. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend. De opstellers, de Taskforce Multifunctionele Landbouw, Mensenland en Land & Co, aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden of onjuist gebruik van de geboden informatie.

Inhoudsopgave

Kies de rechtsvorm die bij je bedrijf past	3
Bestaande rechtsvormen	4
De belangrijkste verschillen tussen de rechtsvormen	6
Start, groei en overdracht	8
Eerst het bedrijfsplan, dan kiezen voor rechtsvorm	10

Kies de rechtsvorm die bij je bedrijf past

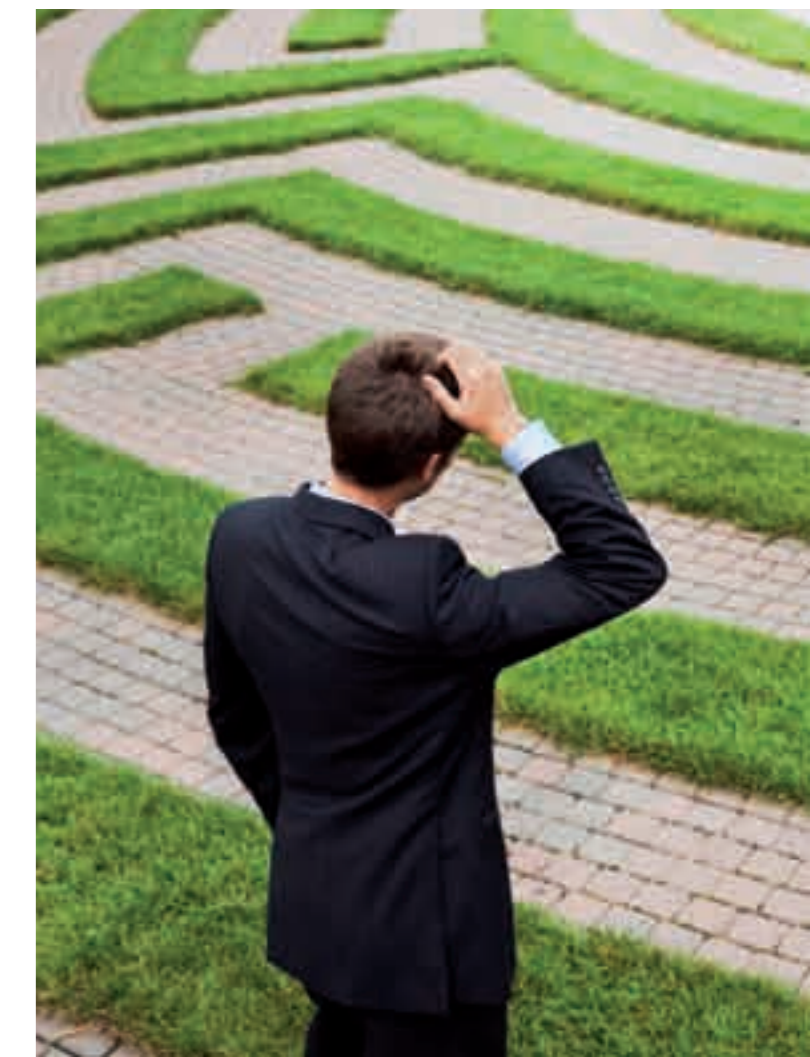
U heeft een goedlopend bedrijf met naast de landbouw ook natuurbeheer, recreatie of educatie, boerderijverkoop, zorg of kinderopvang. Zo'n multifunctioneel bedrijf runt u samen met andere mensen: uw gezin, medewerkers of zelfstandigen die u inhuurt. In samenwerking zijn goede afspraken belangrijk. Ook bij groei van uw activiteiten of bij overdracht van uw bedrijf legt u graag de juiste afspraken vast. Welke rechtsvorm kiest u dan?

De rechtsvorm van een bedrijf of organisatie is de juridische vorm waarin de onderneming is vastgelegd. U bent als agrarisch ondernemer misschien gestart met een maatschap of een eenmanszaak. Met meerdere takken op het bedrijf kunt u kiezen voor deze rechtsvormen, of een aanvulling met bijvoorbeeld een stichting voor uw activiteiten met een maatschappelijk doel. Of u kiest een BV om uw aansprakelijkheid beter te beheersen. Meerdere rechtsvormen op één bedrijf zijn goed mogelijk. Bovendien groeit of verandert uw bedrijf, en daarmee kan de meest geschikte rechtsvorm voor uw nieuwe situatie ook anders zijn. Het is

daarom verstandig bij grote veranderingen uw rechtsvorm kritisch te evalueren.

Deze brochure geeft u informatie en tips voor het kiezen van een rechtsvorm in de multifunctionele landbouw. Deze brochure is niet gericht op rechtsvormen in de primaire landbouw, maar gaat over uw verbreding in zorg, recreatie, kinderopvang, educatie en verkoop van producten en natuurbeheer. Deze brochure geeft u een overzicht van de keuzemogelijkheden, handig bij het gesprek met de bedrijfsadviseur. Het geeft u geen direct advies welke rechtsvorm het meest geschikt is voor uw eigen bedrijf. Voor elk bedrijf is namelijk maatwerk nodig. Voor meer informatie verwijzen we u per onderwerp door.

TIP U heeft een divers, multifunctioneel bedrijf met meerdere takken. Niet alle takken hoeven dezelfde rechtsvorm te hebben. Een combinatie van rechtsvormen, soms zelfs met verschillende eigenaren per bedrijfsonderdeel, kan heel slim uitpakken. Zo zijn de verantwoordelijkheden en het werk duidelijk verdeeld.

Bestaande rechtsvormen

Een bedrijf of organisatie heeft een rechtsvorm: de juridische vorm waarin een onderneming is vastgelegd. Er zijn veel manieren om uw afspraken juridisch vast te leggen. U kunt kiezen uit een maatschap, een eenmanszaak, een Venootschap onder Firma (VOF), Commanditaire Venootschap (CV), Coöperatie of Besloten Venootschap (BV). En voor meer maatschappelijke doelen zijn er nog de stichting en de vereniging. De keuze voor een geschikte rechtsvorm hangt af van wat u wilt, hoe u wilt samenwerken met anderen en natuurlijk van financiële en fiscale overwegingen. Op pagina 6 vindt u verdere uitleg over de verschillende rechtsvormen.

In de landbouw komen alle rechtsvormen voor. Ondernemers kiezen het vaakst voor een maatschap of een eenmanszaak. Ook de VOF komt soms voor. Gastuinders en ondernemers in de niet-grondgebonden veehouderij kiezen vaker voor een BV, meestal vanwege het grote financiële kapitaal dat in deze sectoren nodig is en daarmee de grotere risico's.

Multifunctioneel: alle rechtsvormen zijn mogelijk
Ook voor de aanvullende takken op uw landbouwbedrijf zijn alle rechtsvormen mogelijk. Multifunctionele boeren en tuinders bieden een grote diversiteit aan activiteiten. Kinderopvang, theetuin, zorgboerderij, picknickwandelingen of natuureducatie: elke activiteit kunt u onder de rechtsvorm van uw agrarische bedrijf laten vallen. Bijvoorbeeld één man-vrouw maatschap voor uw akkerbouwbedrijf en voor de ontvangst van schoolklassen.

U kunt echter ook iedere activiteit apart juridisch regelen, met meerdere rechtsvormen op één erf. Zoals een melkveebedrijf als eenmanszaak van de veehouder en de boerderijcamping als BV van de veehouder en zijn vrouw. Soms hebben die bedrijven verschillende combinaties van eigenaren. Bijvoorbeeld een maatschap van vader en moeder voor het tuinbouwbedrijf en een VOF van moeder en dochter voor de zorgtak. In de praktijk gebruiken ondernemers vaak combinaties van verschillende rechtsvormen. Redenen kunnen zijn aansprakelijkheid, fiscaal of aparte eigenaren per tak.

Multifunctioneel: één verhaal kan met meerdere rechtsvormen

Uniek aan een multifunctioneel landbouwbedrijf is de verbinding van de landbouw met de andere activiteiten. Uw koeien geven een extra beleving voor kinderen die de boerderij bezoeken, recreanten op uw boerderijcamping waarderen het mooie landschap, cliënten in de zorg genieten van het ritme in het leven op de boerderij. Juist die samenhang in landbouw en zorg, educatie of recreatie maakt dat u iets bijzonders te bieden heeft.

Als ondernemer presenteert u uw bedrijf daarom als één geheel. En in het dagelijkse werk zijn de agrarische activiteiten vervlochten met uw andere diensten. Let er ook op dat uw medewerkers of samenwerkingspartners dit gezamenlijke verhaal, uw missie of visie, snappen en kunnen vertellen. Kortom: als bedrijf is uw multifunctionele onderneming één geheel. Achter de schermen is het echter soms handig om het bedrijf juridisch en voor de belasting uit elkaar te halen. Zo heeft u meerdere bedrijven met meerdere rechts-

vormen op één erf. Dan heeft elke medewerker of samenwerkingspartner een duidelijke verantwoordelijkheid.

Multifunctioneel: check uw rechtsvorm bij grote veranderingen

Uiteraard verandert uw bedrijf met de jaren. U startte met een rondleiding met een glaasje melk voor schoolklassen, en nu heeft u de stal verbouwd tot logeer-ruimte voor werkweken van scholen. Of u plaatste een picknickbank langs een fietsroute, inmiddels verzorgt u boerenmaaltijden uit eigen bedrijfskeuken. Of uw moeder had een boerderijcamping, en daar bent u gauw mee gestopt want u doet uw werk liever zonder bezoekers op het erf. Zulke veranderingen zijn logisch en komen bij iedereen voor. Het is verstandig om bij wijziging, groei of stoppen van uw activiteiten ook te bekijken of u uw rechtsvorm moet aanpassen.

- **Bedrijf:** Hemelrijksche Hoeve
- **Ondernemers:** Johan en Gerrie Martens
- **Waar:** Biezenmortel (Noord-Brabant)
- **Wat:** Rundvleesveehouderij op 30 hectare in combinatie met extra gronden voor natuurbeheer, ouderenzorg voor 24 cliënten op eigen erf.
- **Rechtsvorm:** De maatschap voor het vroegere melkveehouderijbedrijf is inmiddels omgezet in twee BV's (holding en werkmaatschappij) voor de zorg en een eenmanszaak voor de veehouderij.

Sinds 1989 zijn Johan en Gerrie Martens eigenaar van de boerderij Hemelrijksche Hoeve. Hun boerderij grenst aan het Nationale Park Loonse en Drunense Duinen. Veehouder Johan Martens zag hierin wel kansen: zijn melkveebedrijf zette hij om in extensieve, biologische rundvleesveehouderij in combinatie met natuurbeheer. Zijn vrouw Gerrie was werkzaam in de zorg en wilde graag werk aan huis. Vandaar de zorgtak.

De ouderenzorg begon heel klein, nu is de ouderenzorg economisch gezien de hoofdtak. De familie Martens ontvangt 24 ouderen per dag, vijf dagen per week. Naast Johan en Gerrie werken er 8 mensen (4,5 fte) plus 10 vrijwilligers op het bedrijf. Met de verbouwing van een oude stal is serieus geïnvesteerd in de zorgtak.

Aanvankelijk vormden Johan en Gerrie een man-vrouw maatschap voor zowel de landbouw als de kleinschalige zorg. Rond 2005 hebben ze een BV opgericht voor de zorgtak, met Gerrie en Johan als de twee aandeelhouders. De landbouwtak werd

toen een eenmanszaak van Johan Martens. “We hebben twee BV's opgericht, een holding voor het onroerend goed en een werkmaatschappij voor de exploitatie van de zorgtak. De werkmaatschappij huurt de ruimte van de holding. We zijn allebei aandeelhouder in de BV's: dat weerspiegelt dat we allebei onze inbreng hebben met een salaris uit het bedrijf,” vertelt Johan. “Er kwam steeds meer personeel in dienst. Met een BV kan je als ondernemer je aansprakelijkheid wat afschermen.” Fiscaal is het bedrijf een eenheid.

Johan ziet vooral voordelen: “Ons bedrijf is nu levensvatbaar en overnamewaardig. Als ik alleen boer was gebleven, was dat niet gelukt.” In de BV zetten Johan en Gerrie geld opzij voor hun eigen pensioen: “We halen ons inkomen en pensioen uit de zorgtak.”

foto: PPO Wageningen UR

De belangrijkste verschillen tussen de rechtsvormen

Hiernaast staat een overzicht van rechtsvormen met de belangrijkste kenmerken. Het grootste verschil is tussen de BV en de andere rechtsvormen eenmanszaak, maatschap of VOF. Een BV is een zelfstandige rechtspersoon: de onderneming is een juridische vorm. Bij een eenmanszaak, een maatschap of een VOF is de ondernemer zelf de rechtspersoon. Hij of zij blijft als natuurlijk persoon verantwoordelijk: de ondernemer is de onderneming.

U kunt uit verschillende rechtsvormen kiezen.

De grootste verschillen zitten in:

1. de zeggenschap over het bedrijf (u beslist alleen of u beslist met maten, vennoten of zelfs aandeelhouders)

2. de aansprakelijkheid (u bent wel of niet met privé vermogen aansprakelijk, of alleen voor het door u ingebrachte vermogen)

3. de fiscale verhoudingen rond inkomen en vermogen (inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting)

4. oudedagvoorziening en overdracht (u regelt verzekeringen en pensioen binnen of buiten uw bedrijf of u denkt aan bedrijfsoverdracht)

Uw keuze hangt af van:

1. Zeggenschap en verantwoordelijkheden

Hoe u het dagelijks werk en de verantwoordelijkheden van uw bedrijfstakken wilt verdelen:

- Samenwerken binnen het bedrijf niet nodig: eenmanszaak
- Samenwerken met maten of vennoten: maatschap of VOF
- Samenwerken met geldschieters: als aandeelhouders in BV of als stille vennoot in een CV

Hoe u derden (bijvoorbeeld zorginstellingen maar ook klanten) wilt laten deelnemen in uw bedrijf:

- Financiële participatie niet nodig binnen het bedrijf: eenmanszaak, maatschap
- Financiële participatie van derden: VOF, CV, BV of Stichting

2. Aansprakelijkheid

Hoe u uw aansprakelijkheid wilt afdekken:

- Kan wel met privé vermogen: eenmanszaak
- Kan goed voor uw aandeel in bedrijf: maatschap of VOF
- Zakelijk moet worden afgeschermd van privé: BV

3. Fiscaal en inkomen en vermogen

- Bij wat lagere jaarwinst* : eenmanszaak, maatschap, VOF
- Bij hoge jaarwinst* : BV

*een precieze grens is lastig te geven, omdat de verschillen in belastingdruk bij een jaarwinst tussen 0,5 tot 2,5 ton klein zijn en andere overwegingen (risico, vermogensbeheer) de doorslag geven. Overleg met uw financiële adviseur.

4. Oudedagvoorziening en overdracht

Welke mogelijkheden voor pensioenopbouw u wenst:

- fiscaal gunstig binnen het bedrijf (BV) of apart te regelen buiten uw bedrijf (overige vormen).

Denkt u na over opvolging?

- Per tak andere opvolger, per tak regelen
- Samenwerken en vermogensopbouw door opvolger: maatschap
- Derden (zoals niet-meewerkende familie of juist zorginstellingen) financieel laten participeren via BV en/of een stichting

	Rechtspersoon	Natuurlijke personen (IB-ondernemers)				Vennootschap
	Rechtsvorm	Eenmanszaak	Maatschap (ouder-kind)	Maatschap	VOF	BV
	Oprichting	Vormvrij	Vormvrij	Vormvrij	Vormvrij	Notariële akte
	Kapitaalvereiste	Geen	Geen	Geen	Geen	€ 18.000
1	Bestuur/Zeggenschap	Eigenaar	Maten	Maten	Vennoten	Directie
	Andere organen	Nee	Nee	Nee	Nee	Aandeelhouders en evt. Raad van Commissarissen
2	Aansprakelijkheid	100% privé	Gescheiden aansprakelijk. Geen afgescheiden vermogen	Gescheiden aansprakelijk. Geen afgescheiden vermogen	Gezamenlijk aansprakelijk. Wel afgescheiden vermogen	BV voor activiteiten van de BV, privé alleen bij onbehoorlijk bestuur
3	Fiscus	Inkomstenbelastingmkb-winstvrijstelling, ondernemers-af trek	Inkomstenbelastingmkb-winstvrijstelling, ondernemers-af trek	Inkomstenbelastingmkb-winstvrijstelling, ondernemers-af trek	Inkomstenbelastingmkb-winstvrijstelling, ondernemers-af trek	Vennootschapsbelasting en IB over (minimaal) salaris directie en over dividend
4	Sociale zekerheid en pensioen	verzekeringen evt. zelf te regelen, wel FOR (fiscale oudedag reserve)	verzekeringen evt. zelf te regelen, wel FOR (fiscale oudedag reserve)	verzekeringen evt. zelf te regelen, wel FOR (fiscale oudedag reserve)	verzekeringen evt. zelf te regelen, wel FOR (fiscale oudedag reserve)	Verzekeringen zelf te regelen. Fiscale mogelijkheid om pensioen op te bouwen
	Overdracht	Als overdracht in zicht is wordt opvolger lid van maatschap	Geleidelijke overdracht om opvolger vermogen op te laten bouwen	Als overdracht in zicht is wordt vaak overgestapt naar maatschap	Overdracht kan ook door vennoot te worden	Via aandelenoverdracht

TIP Uw bedrijf verandert. U bood de kanovereeniging een veldje om de tent op te slaan, nu heeft u een boerderijcamping met 25 standplaatsen. U kocht een ijsmachine voor de kinderen, inmiddels heeft u en franchise-zaak met 10 ijscoorren. Pas bij wijziging, groei of stoppen van uw activiteiten ook uw rechtsvorm aan.

Dit overzicht van rechtsvormen is niet compleet. Alleen de meest voorkomende rechtsvormen zijn genoemd.

Kijk voor een volledig overzicht op www.kvk.nl

Ook de rechtsvorm CV (Commanditaire Vennootschap) is interessant voor u als ondernemer, vooral als u externe financiers zoekt. Bij een CV is de ondernemer de beherende vennoot, en kunnen de externe financiers stille vennoot zijn. U maakt met deze stille vennoten afspraken over inbreng en winstverdeling. De stille vennoot is alleen aansprakelijk voor het bedrag dat hij of zij in het bedrijf heeft geïnvesteerd. Een CV kunt u ook goed gebruiken voor bedrijfsoverdracht: de stoppende ondernemer wordt dan stille vennoot.

Stichtingen en verenigingen zijn als rechtsvormen met een maatschappelijk doel niet in het overzicht opgenomen. In de praktijk zijn dat geen goede vormen om een bedrijf te runnen. Wel kunt u de maatschappelijke doelstelling van uw bedrijf goed in een stichting vormgeven. Bijvoorbeeld een stichting voor de boerderijeducatie, voor de zorgtak van een zorgboerderij, of voor het behoud van een stuk natuur of een cultuurhistorisch gebouw.

Start, groei en overdracht

Elk bedrijf en elke situatie vereist maatwerk in de keuze van de meest passende rechtsvorm. Bespreek uw keuze met uw bedrijfsadviseur of accountant.

Groeit uw bedrijf of denkt u aan bedrijfsoverdracht?

■ ■ Bij groei bespreekt u met uw samenwerkingspartners vooral de werkverdeling, inbreng, winstverdeling, zeggenschap en verantwoordelijkheden. En denk u na over aansprakelijkheid:

- U wilt maximale flexibiliteit en zelf volledige zeggenschap? Dan is een eenmanszaak een passende rechtsvorm. Overigens: u hoeft niet al het werk alleen te doen. U kunt arbeid inhuren en zo samenwerken met anderen.
- U zoekt aanvullende arbeid of kennis en ervaring? U kunt uw samenwerking met partners vormgeven in een maatschap of een VOF.
- U wenst extra financiële middelen? Met een CV met een stille vennoot kan deze vennoot kapitaal inbrengen. Ook kunt u via een BV aandelen uitgeven en zo kapitaal vergaren.

- Loopt u op uw bedrijf veel risico en is uw aansprakelijkheid hoog? Bijvoorbeeld door grote investeringen, veel personeel in dienst of veel klanten op het erf? Overweeg dan een BV, om de aansprakelijkheid op uw privévermogen beter af te schermen.
- U zoekt gezamenlijke inkoop- of verkoopkracht? Misschien is een coöperatie iets voor u?
- Wilt u gezamenlijk met anderen uw belangen behartigen of gezamenlijk optrekken? Een vereniging is hier speciaal voor bedoeld.

■ ■ Denkt u aan bedrijfsoverdracht? Dan is vooral vermogensoverdracht leidend in uw keuze:

- Werk met overdrager en opvolger samen in een maatschap, waarbij de opvolger geleidelijk vermogen opbouwt.
- Overweeg uw grond en gebouwen in een stichting 'tot behoud van...' onder te brengen. De opvolger kan dan pachten en exploiteren.
- Overweeg om uw bezit in een aparte BV met aandeelhouders in te brengen, of in een CV met

stille vennoten. Maak afspraken over inbreng, vergoedingen en winstdeling. Een BV biedt u goede mogelijkheden voor pensioenopbouw.

Let op: een BV of een Stichting komt niet in aanmerking voor de landbouvvrijstelling, de fiscaal gunstige regeling voor waardeestijging van agrarische grond. Bij stoppen met de BV of de stichting moet u afrekenen met de fiscus.

TIP Groei, samenwerking en overdracht zijn typische momenten om de keuze voor een rechtsvorm te (her)overwegen. Laat u altijd goed voorlichten over de voors en tegens van de verschillende opties. Een nieuwe rechtsvorm is geen oplossing voor een moeilijke lopende samenwerking of een emotionele overdracht. Binnen de bestaande rechtsvorm zijn afspraken ook te herzien, als u maar wilt.

- **Bedrijf:** de Vijfsprong
- **Ondernemers:** voor de landbouw de vennoot Willem Beekman en voor de kaasmakerij Ria Klein Bramel-Weijnsfeld; voor tuinder en vennoot Jan Weijnsfeld zoekt de Vijfsprong een vervanger en er is een vacature in de zuivelverwerking
- **Waar:** Vorden (Gelderland)
- **Wat:** Melkveehouderij op 60 hectare, waarvan 40 gepacht van Natuurmonumenten, met eigen zuivelverwerking, akkerbouw en tuinbouw met eigen winkel. Landbouw en zorg.
- **Rechtsvorm:** CV voor landbouwbedrijf, eenmanszaak voor winkel, Stichting voor zorg. Ook het beheer van de gebouwen is in een aparte stichting ondergebracht.

Op de Vijfsprong is het gezellig druk. De vennoten in de landbouwtak zijn verantwoordelijk voor het melkvee en het zuivelbedrijf, waar zowel kaas als dagverse zuivel wordt gemaakt. Daarnaast is er akkerbouw, tuinbouw en een winkel op het erf, en worden meerdere cliënten opgevangen in de AWBZ erkende zorgtak. "We houden op ons bedrijf echt rekening met Urtica, de zorgtak," vertelt Willem Beekman, de boer voor akkerbouw en vee. "Onze zorgvragers doen zinvol werk. De landbouw en de zorg zijn op elkaar aangewezen, het bedrijf is op al die handjes ingericht." Met een samenwerkingsovereenkomst tussen de landbouw-CV en de zorgstichting zijn de onderlinge afspraken vastgelegd.

De Vijfsprong is het ouderlijk bedrijf van Derk Klein Bramel. Met zijn vrouw en met de familie Weijnsfeld als tuinder en kaasmaakster runde hij

het bedrijf eerst als maatschap. De ambitie om een flinke zorgtak op de boerderij op te zetten, leidde tot veranderingen in de rechtsvorm. Willem: "de gebouwen zijn ondergebracht in een beheersstichting en het landbouwbedrijf is omgezet naar een CV. Dan is het makkelijker overdraagbaar. Nieuwe vennoten kunnen in- of uitstappen." Het landbouwbedrijf huurt de gebouwen van de beheersstichting, net als de zorgtak. "De bedrijfsinventaris is wel van ons, machines, koeien en alle producten." Ook de meeste van de oorspronkelijke gronden zijn verkocht aan een stichting, die de gronden terugverpacht aan de Vijfsprong. "Door ook te pachten van Natuurmonumenten, de kerk en enkele particulieren, beschikken we nu over meer grond."

Na ruim 25 jaar is de Stichting Urtica een serieuze zorgtak op de Vijfsprong. Mensen met psychische problemen en verstandelijk gehandicapten werken op de boerderij en wonen er soms ook. "Het was slim om de zorg in een stichting onder te brengen om het bedrijf op te bouwen," stelt Willem. "Zorg-gelden zijn duidelijk bestemd en precies te verantwoorden. Bovendien kan je zo makkelijker schenkingen en donaties ontvangen, met een commercieel bedrijf is dat moeilijker. Zo is de zorg gegroeid. Wij krijgen als boeren een vergoeding voor de erfdiensbaarheid die we de zorgtak leveren."

De boeren op de Vijfsprong kozen er bewust voor om alles wat ze niet zelf doen, af te stoten. De winkel op eigen erf is bijvoorbeeld een eenmanszaak. "Het afstoten van de zorg en de winkel was handig voor

de opstart. Maar je bent er als boeren ook een stuk zeggenschap mee kwijt. Als de landbouw dan wat minder rendeert, is het dan wel slim om de takken die beter renderen verder van je af te zetten? Dat vragen we ons nu wel eens af."

Willem ziet voordelen in de CV voor de landbouwtak. "Mijn vader was dierenarts, ik wilde altijd al boer worden. Op deze manier was dat mogelijk. In de bijna 25 jaar dat ik hier werk, zijn er wel enkele vennoten in- of uitgetreden. Ook op dit moment, nu onze tuinder Jan Weijnsfeld met pensioen gaat. Dat kan je relatief makkelijk afronden. Het werkt heel plezierig."

Eerst het bedrijfsplan, dan kiezen voor rechtsvorm

Het is belangrijk dat u eerst beslist wat u wilt doen en hoe u uw bedrijf wilt organiseren. Pas daarna kunt u een geschikte rechtsvorm kiezen.

Het risico bestaat dat u zich laat (ver)leiden door fiscale slimigheden, bestaande mogelijkheden

of een voorkeur van een bedrijfsadviseur, en

komt u misschien niet uit bij het benodigde maatwerk voor uw bedrijf. Zeker bij de start,

groei of overdracht van uw bedrijf; verdiep u

allereerst in het bedrijfsplan. Bij de keuze van

een rechtsvorm kunt u deze stappen volgen:

Stap 1.

Pak uw bedrijfsplan er (weer) bij:

- Wat wilt u met uw bedrijf?
- Welke activiteiten wilt u uitvoeren, wat doet u zelf en met wie wilt u samenwerken?
- Welke middelen zoals grond en gebouwen heeft u al en welke heeft u nog nodig?
- Wat heeft u nodig aan financiering en van wie?
- Welke klanten heeft u, welke nieuwe klanten wilt u en hoe bouwt u een klantrelatie met ze op?
- Welk rendement gaat u realiseren?

Stap 2.

Lees de vragen op bladzijde 6 van deze brochure en het schema van rechtsvormen op bladzijde 7. Bedenk hoe u de afspraken over inbreng, werk, winst en vermogen op uw bedrijf wilt organiseren.

Stap 3.

Bespreek uw veranderingsplannen met uw samenwerkingspartners en met uw bedrijfsadviseur

Stap 4.

Kies de juiste rechtsvorm of de juiste mix van meerdere rechtsvormen

Stap 5. Leg de afspraken schriftelijk vast

TIP Werkt u samen, met maten, vennoten of personeel in loondienst, zet uw afspraken op papier. Maak met uw zakenpartners afspraken over wie wat doet, de inbreng in tijd en geld van de maten of vennoten, het beheer en bestuur, bevoegdheden maar ook over verboden handelingen. Handig is ook vast te leggen hoe u de jaarrekening, beloning, winstverdeling en vermogen vaststelt en wat te doen bij grote veranderingen zoals arbeidsongeschiktheid of stoppen. Ook al is het niet verplicht afspraken op papier te zetten als geen onroerend goed wordt ingebracht, het kan in veel gevallen een hoop ellende besparen.

TIP Boeren en tuinders zetten tijdens hun werkzame leven nauwelijks geld opzij voor de oude dag. Tegen de tijd dat het nodig is, moet het uit het bedrijfsvermogen komen. Desnoods wordt een stuk land verkocht. Of de erflater neemt genoeg met minder om de opvolger te ontzien. Regel op tijd uw pensioen en zet er geld voor opzij. Dat schept dat voor alle betrokkenen helderheid. Pensioen is inkomen en geen vermogen.

TIP LTO Noord commissie Vrouw en Bedrijf maakte nuttige brochures. De brochure 'Samen aan het roer' vertelt u veel over strategiebepaling met uw bedrijfspartners. 'Ja, ik wil' legt het huwelijksrecht gedegen uit. In 'Een appeltje voor de dorst' leest u veel over pensioenopbouw en in 'het loopt in de miljoenen' staat financiering en vermogensopbouw centraal. Zoek de brochures via www.ltonoord.nl/commissies/vrouw-en-bedrijf.

TIP Bedrijfsoverdracht realiseren waarbij u de overnamelast voor de opvolgers reduceert? Informeer eens naar de mogelijkheden om broers en zussen te laten participeren, derden te laten participeren of leaseconstructies. Of bij omzetten naar natuurgrond een deel van het land te laten rangschikken als NSW landgoed (Natuurschoonwet). Dat geeft fiscale voordelen, onder meer bij overdracht. Kijk op www.bedrijfsovernameportal.nl voor de juiste contactpersonen bij het NaJK.

TIP Uniek aan een multifunctioneel landbouwbedrijf is de verbinding van de landbouw met de andere activiteiten, zoals zorg, natuur, kinderopvang of recreatie. In het dagelijkse werk en in het verhaal naar buiten van u en uw medewerkers, zijn de agrarische activiteiten vervlochten met uw andere diensten. Kortom: als bedrijf is uw multifunctionele onderneming één geheel. Achter de schermen is het echter vaak handig om het bedrijf juridisch en voor de belasting uit elkaar te halen. Zo bewaakt u goed het rendement van elke tak én het plezier dat u eraan beleeft!

RECHTSVORMEN IN DE MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW

U start met zorglandbouw, u organiseert al jaren poldersport of u biedt een leuk logeeraf adres op uw boerderijcamping. Als uw bedrijf start of groeit, als u het overdraagt aan uw kinderen of u als wilt gaan samenwerken, zoekt u naar een slimme organisatie van het werk. En wenst u als ondernemer een bijpassende rechtsvorm. Wat zijn dan uw mogelijkheden?

In deze brochure krijgt u als multifunctionele agrarische ondernemer een overzicht op hoofdlijnen van passende rechtsvormen.

Taskforce Multifunctionele Landbouw
Oude Meije 20
3474 KM Zegveld
T 0172 40 77 02
I www.multifunctionelelandbouw.nl
E info@multifunctionelelandbouw.nl

